

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobce: **B. B.,** zastoupeného JUDr. Robertem Jonákem, advokátem se sídlem Horní 14, Havlíčkův Brod, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5 - Smíchov, o přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 19. 11. 2010, č.j. X, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 5. 2011, č. j. 32 Ad 1/2011 – 43,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce (dále též „stěžovatel“) v záhlaví uvedený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 19. 11. 2010, č. j. X. Tímto rozhodnutím žalovaná zamítla námitky žalobce a potvrdila rozhodnutí žalované ze dne 16. 9. 2010, č.j. X, kterým bylo rozhodnuto, že se žalobci přiznává od 1. 9. 2007 podle § 29 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění (dále „zákon č. 155/1995 Sb.“) starobní důchod ve výši 12 709 Kč měsíčně.

V odůvodnění rozhodnutí ze dne 19. 11. 2010 o zamítnutí námitek žalobce žalovaná uvedla, že přezkoumala napadené rozhodnutí v celém rozsahu a po provedeném

dokazování zjistila, že žalobci nebyly započteny náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti. V rozhodnutí rozepsala jednotlivé náhrady, které žalobci byly vyplaceny pojišťovnou Kooperativa, a.s. a vyplacené náhrady dodatečně zhodnotila jako vyměřovací základy za jednotlivé roky, jak je uvedeno v novém osobním listu důchodového pojištění ze dne 1. 12. 2010, který je přílohou rozhodnutí. Dále uvedla, že období od 1. 1. 1994 do 30. 4. 2001 a od 1. 11. 2003 do 31. 12. 2007 (celkem 2442 dnů) bylo pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu vyloučeno podle § 16 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2007. Žalovaná ocitovala ustanovení § 16 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb. a odůvodnila, že podle § 16 odst. 3 věty čtvrté zákona č. 155/1995 Sb. se do vyměřovacího základu pojištěnce za dobu po 31. 12. 1995 pro účely stanovení vyměřovacího základu zahrnuje též náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolání). Proto nemohlo být období od 1. 1. 1996 do 30. 4. 2001 a od 1. 11. 2003 do 31. 12. 2007 pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu vyloučeno.

Žalovaná dále ocitovala ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., které stanoví pravidla pro určení výpočtového základu, pokud pojištěnec pobíral více důchodů. V takovém případě se použije nejvyšší výpočtový základ stanovený podle věty první a druhé cit. ustanovení. V návaznosti na toto ustanovení žalovaná zrekapitulovala, že žalobce pobíral od 29. 5. 2000 plný invalidní důchod vyměřený z osobního vyměřovacího základu 27 815 Kč, koeficient nárůstu za rok 1999 je 1,5914 a přepočtený osobní vyměřovací základ tak činí 44 265 Kč. Žalobce ještě předtím pobíral částečný invalidní důchod, a to od 1. 8. 1988, který byl vyměřen z osobního vyměřovacího základu 7694 Kč, koeficient nárůstu za rok 1987 je 6,6553 a přepočtený osobní vyměřovací základ tak činí 51 206 Kč (tyto údaje jsou uvedeny v osobním listu důchodového pojištění ze dne 16. 9. 2010 i ze dne 23. 6. 2010). Žalovaná dospěla k závěru, že vzhledem k výše uvedenému byl výpočtový základ žalobce pro starobní důchod určen z nejvyššího osobního vyměřovacího základu, tj. z 51 206 Kč. Závěrem shrnula, že dodatečné zhodnocení vyplacených náhrad za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti tak nemá vliv na výši důchodu.

V žalobě žalobce zejména uvedl, že ačkoliv v námitkovém řízení doložil, že mu na náhradách za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti z důvodu nemoci z povolání za období od 1. 1. 1994 do 31. 8. 2007 bylo vyplaceno celkem 1 923 153 Kč, přesto žalovaná v rámci námitkového řízení dovodila, že vyplacené náhrady nemají vliv na výši jeho důchodu. Podle žalobce je takový závěr v příkrém rozporu se samotnou koncepcí důchodového pojištění, které je založeno na zásadě vzájemné podmíněnosti výše důchodu výší příjmu dosahovaného v produktivním období ze závislé činnosti nebo podnikání. Příjmy, kterých žalobce dosahoval v rozhodném období, byly z hlediska výše podstatně ovlivněny zjištěnou nemocí z povolání, která pracovní schopnost žalobce zásadně snížila. Právě vyplacené náhrady měly žalobci nahradit újmu na mzdě, která mu vznikla jako důsledek nemoci z povolání. Tyto náhrady tvoří součást jeho výdělku a musí být zohledněny při stanovení výpočtového základu.

Krajský soud při posouzení věci vyšel ze zjištění, že mezi účastníky nebylo sporu o výši vyplacených náhrad, ale o to, zda a jakým způsobem tyto náhrady ovlivní výši starobního důchodu žalobce. Při samotném výpočtu důchodu odkázal krajský soud na ustanovení § 15, § 16 a zejména § 19 zákona č. 155/1995 Sb. a rovněž na ustanovení § 3a

vyhl. č. 284/1995 Sb. a dospěl k závěrům, že se v projednávané věci vzhledem k ustanovení § 16 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb. změnil (snížil) počet vyloučených dnů poté, co původně vyloučená doba (pobírání důchodu - náhradní doba pojištění) se po dodatečném započtení náhrad (§ 16 odst. 3 téhož zákona) změnila na dobu pojištění. Tím došlo k tomu, že se tyto náhrady rozmělňují do celého rozhodného období. Žalobce pobíral v minulosti od roku 1988 částečný invalidní důchod a od roku 2000 plný invalidní důchod. Vzhledem k ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. musela žalovaná stanovit výpočtové základy, resp. přepočítat osobní vyměřovací základy, z nichž byly vyměřeny dřívější důchody. Proto žalovaná v osobním listu důchodového pojištění uvedla jak původní osobní vyměřovací základy, z nichž byly tyto důchody vyměřeny, tak i příslušné přepočítací koeficienty a nově přepočetla osobní vyměřovací základy. Dále pak stanovila osobní vyměřovací základ dle § 16 a násl. zákona č. 155/1995 Sb. z vyměřovacích základů za rozhodné období. V rozhodnutí ze dne 16. 9. 2010 a v osobním listu důchodového pojištění ze dne 23. 6. 2010 ještě nebyly náhrady započteny a osobní vyměřovací základ byl stanoven ve výši 30 610 Kč. Žalovaná však vzhledem k ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. stanovila výpočtový základ z nevyššího osobního vyměřovacího základu, tj. z částky 51 206 Kč. Jedná se o přepočtený osobní vyměřovací základ vztahující se k vyměření částečného invalidního důchodu a roku 1988. V rozhodnutí o námitkách a osobním listu důchodového pojištění z 1. 12. 2010 jsou započteny náhrady s tím, že původně vyloučená doba se stala dobou pojištění. Osobní vyměřovací základ byl nově vypočten ve výši 26 241 Kč, což je ještě méně než dle původního rozhodnutí, kde náhrady započteny nebyly. Z toho tedy vyplývá, že žalovaná náhrady skutečně zhodnotila, promítla je do výpočtu nového osobního vyměřovacího základu, ale protože takto nově stanovený osobní vyměřovací základ ve výši 26 241 Kč je nižší než osobní vyměřovací základ ve výši 51 206 Kč, postupovala žalovaná správně a v souladu se zákonem (§ 19 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb.), když výpočtový základ pro starobní důchod stanovila z nejvyššího osobního vyměřovacího základu, tj. z 51 206 Kč. Jinak ani postupovat nemohla.

Žalovaná v rozhodnutí o námitkách za období před rokem 1996 aplikovala ustanovení § 3a prováděcí vyhl. č. 284/1995 Sb., podle kterého bylo pro žalobce za roky 1994 a 1995 pro stanovení osobního vyměřovacího základu výhodnější použití vyloučených dob, než započtení náhrad. Žalované lze pouze vytknout, že tento postup nevysvětlila v odůvodnění napadeného rozhodnutí. Ani aplikace tohoto pro žalobce výhodnějšího způsobu stanovení vyměřovacího základu za roky 1994 1995 však neměla ve výsledku pozitivnější vliv na nově stanovený osobní vyměřovací základ. Žalovanou učiněný závěr, že dodatečné zhodnocení náhrad nemělo vliv na výši starobního důchodu, je správný a v souladu se zákonem. Krajský soud proto žalobu žalobce zamítl.

Důvody kasační stížnosti stěžovatel vymezil dle ust. § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále „s. ř. s.“) a uvedl, že orgány sociálního zabezpečení pochybily, neboť při stanovení výpočtového základu stěžovatele pro účely stanovení výše starobního důchodu nezohlednily vyplacené částky náhrad z titulu ztráty na výdělku po skončení pracovní neschopnosti v důsledku nemoci z povolání (dále též „náhrady“). Přestože rozhodnutí ze dne 16. 9. 2010 konstatuje, že náhrada za ztrátu na výdělku bude do výměry důchodu započtena po předložení příslušného tiskopisu a přestože stěžovatel v námitkovém řízení doložil, že mu na náhradách za ztrátu výdělku po skončení pracovní neschopnosti za období od 1. 1. 1994 do

31. 8. 2007 bylo vyplaceno celkem 1 923 153 Kč, žalovaná nesprávně dovodila, že vyplacené náhrady nemají vliv na výši důchodu.

Krajský soud ve svém rozhodnutí konstatuje, že žalovaná vyplacené náhrady za ztrátu na výdělku zhodnotila, promítla je do výpočtu nového osobního vyměřovacího základu, ale protože takto vypočtený osobní vyměřovací základ je nižší, než osobní vyměřovací základ ve výši 51 206 Kč, postupovala žalovaná správně, když výpočtový základ pro stanovení starobního důchodu stanovila z nejvyššího osobního vyměřovacího základu. Tyto závěry jsou však v rozporu s koncepcí důchodového pojištění, která je založena na podmíněnosti výše důchodu výší příjmu dosahovaného v produktivním období. Příjmy, které stěžovatel v rozhodném období dosahoval, byly z hlediska výše podstatně ovlivněny zjištěnou nemocí z povolání. Právě vyplacené náhrady měly stěžovateli nahradit újmu na mzdě, tvoří součást výdělku a musí být zohledněny při stanovení výpočtového základu. Rozhodnutí žalované však nevycházelo ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu a nebylo založeno na správné aplikaci hmotného práva, jinak by se k vysloveným závěrům žalovaná nemohla dobrat.

Stěžovatel proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové z hlediska uplatněných stížních bodů, jakož i ve smyslu § 109 odst. 3 s. ř. s., a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Jádrem kasační stížnosti stěžovatele je jeho přesvědčení, že pozdější započtení náhrad do vyměřovacích základů, které nemohly být dříve při výpočtu jeho důchodu zohledněny, musí zcela přirozeně vést k tomu, že výše starobního důchodu, při jehož výpočtu jsou již nově prokázané náhrady zahrnuty, bude vyšší. Pakliže tomu tak k výtce stěžovatele není, je tomu tak dle jeho mínění proto, že nebylo vycházeno ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu. Tato námitka však svou podstatou směřuje k nesprávnému právnímu posouzení v tom smyslu, že náhrady stěžovatele, jejichž výše nebyla ve věci sporná, nebyly při stanovení jeho výpočtového základu vůbec zohledněny. K vysloveným závěrům stěžovatele nevede konkrétní námitka, totiž v čem žalovaná při výpočtu starobního důchodu pochybila, když je na první pohled zřejmé a z rozhodnutí žalované i krajského soudu seznatelné, že uvedené náhrady byly při výpočtu důchodu hodnoceny, nýbrž obecný argument koncepcí důchodového pojištění založené na prosté úměrnosti dosažených příjmů a výši důchodu.

Nejvyšší správní soud předně uvádí, že žalovaná v napadeném rozhodnutí skutečně provedla výpočet výše starobního důchodu dodatečným započtením náhrad podle § 16 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb. do vyměřovacího základu za jednotlivé roky. Tento postup byl správně doprovázen i snížením vyloučené doby, neboť vyloučenými dobami jsou po 31. prosinci 1995 doby podle § 16 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., pokud se nekryjí s dobou, za kterou náleží tyto náhrady uvedené v § 16 odst. 3 věty třetí téhož zákona. Snížením počtu vyloučených dob však došlo k rozmělnění náhrad stěžovatele do rozhodného období. Je třeba zdůraznit, že smyslem institutu vyloučených dob je naproti

tomu zabránění rozmělnění výdělků, přičemž bylo možno dospět k nikterak neobvyklému závěru, že tento výpočet (při zohlednění vyloučených dob) mohl být pro stěžovatele výhodnější. K tomuto ostatně došla i žalovaná při aplikaci § 16 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb. ve svém dílčím výpočtu, když konstatovala, že vzhledem ke snížením vyloučené doby v důsledku započtení náhrad činil osobní vyměřovací základ stěžovatele pouze 26 241 Kč, z něhož však musela dále vycházet, poněvadž vyloučená doba se změnila na dobu s výdělky, namísto 30 610 Kč v případě, kdy tyto náhrady nebyly ještě zohledněny.

Co se týče užší otázky započtení náhrad před rokem 1996, krajský soud správně vyložil, že v tomto případě byla žalovaná povinna postupovat dle § 3a vyhlášky č. 284/1995 Sb. a zvážit, zda je pro stěžovatele výhodnější výpočet pomocí započtení náhrad anebo zachování vyloučených dob. Ačkoliv tímto postupem žalovaná dospěla ke zjištění, že pro stěžovatele je příznivější toto období považovat za vyloučenou dobu, nový osobní vyměřovací základ stěžovatele přesto činil toliko 26 241 Kč, jak bylo již uvedeno.

Již z těchto poznatků je zřejmé, že obecné platnosti postrádá stěžovatelem předestřená úvaha o závislosti výši důchodu na prostém součtu započitatelných příjmů bez ohledu na vyložené zákonné mechanismy výpočtu výše důchodu.

Pro posouzení správného výpočtu výše starobního důchodu v případě stěžovatele však bylo klíčové ust. § 19 zákona č. 155/1995 Sb. upravující zachování vazby na původní výpočtový základ, z něhož byl stěžovateli vyměřen dřívější (zde částečný invalidní) důchod. Tato konstrukce, která musela být ku prospěchu stěžovatele aplikována i v jeho věci, ochraňuje pojištěnce pro případ, že došlo ke snížení jeho osobního vyměřovacího základu nebo po přiznání důchodu již nebyl schopen vykonávat činnost, z jejíhož titulu by byl pojištěn. I tento původní osobní vyměřovací základ, případně neredukovaný průměrný měsíční výdělek u důchodů vyměřených podle předpisů platných před 1. lednem 1996, je nutno indexovat tak, aby byla zachována jeho relace vůči aktuálnímu všeobecnému vyměřovacímu základu. Zachovaný výpočtový základ tak představuje jakousi pojistku, ochranu stěžovatele, který pobíral některý z dále vyjmenovaných důchodů, při vyměření nového důchodu. Takto lze označit prvek, který byl před 1. lednem 1996 označován jako „stop průměrný měsíční výdělek" a jeho konstrukce byla obdobná, třebaže bez dále uvedených dílčích prvků.

Podle § 19 odst. 1 citovaného zákona *starobní, plný invalidní a částečný invalidní důchod pojištěnce, který pobírá nebo pobíral některý z těchto důchodů nebo důchod za výsluhu let, nesmí být vyměřen z nižšího výpočtového základu, než kolik činí výpočtový základ stanovený podle § 15 z osobního vyměřovacího základu, z něhož byl dřívější důchod vyměřen, vynásobeného koeficientem stanoveným jako podíl, v jehož čitateli je součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu, a přepočítacího koeficientu (§ 17 odst. 4) pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu, a ve jmenovateli je všeobecný vyměřovací základ za poslední kalendářní rok rozhodného období, z něhož byl zjištěn osobní vyměřovací základ při přiznání dřívějšího důchodu. Pokud dřívější důchod nebyl vyměřen z vyměřovacích základů stanovených za rozhodné období (§ 18), postupuje se podle věty první s tím, že ve jmenovateli je všeobecný vyměřovací základ za kalendářní rok předcházející kalendářnímu roku přiznání dřívějšího důchodu; jestliže tento*

dřívější důchod nebyl vyměřen z výpočtového základu, považuje se za osobní vyměřovací základ všeobecný vyměřovací základ, z něhož byl tento důchod vyměřen, vynásobený přepočítacím koeficientem pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu. Pokud pojištěnec pobíral více důchodů, použije se nejvyšší výpočtový základ stanovený podle věty první a druhé.

Z obsahu správního a soudního spisu přitom ve vztahu k souzené věci vyplynulo, že stěžovatel pobíral od 29. 5. 2000 plný invalidní důchod vyměřený z osobního vyměřovacího základu 27 815 Kč, koeficient nárůstu za rok 1999 byl 1,5914. Přepočtený osobní vyměřovací základ tak činil 44 265 Kč. Stěžovatel však již dříve dále pobíral od 1. 8. 1988 částečný invalidní důchod vyměřený z osobního vyměřovacího základu 7694 Kč, koeficient nárůstu pro rok 1987 je 6,553. Přepočtený osobní vyměřovací základ tak činil 51 206 Kč. Jak již bylo výše předestřeno, po započtení náhrad činil osobní vyměřovací základ stěžovatele pouze 26 241 Kč.

Jakkoliv nemohla být logicky náhrada za ztrátu na výdělku v osobním vyměřovacím základu ve výši 51 206 Kč zhodnocena, neboť ten byl přepočítán z osobního vyměřovacího základu stěžovatele pro vyměření částečného invalidního důchodu (pobírán od 1. 8. 1988), žalovaná byla povinna vycházet z vyššího výpočtového základu stanoveného z uvedeného osobního vyměřovacího základu, jak ostatně ku prospěchu stěžovatele i učinila.

Při zohlednění výše citovaného ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. tak žalovaná zcela správně pro stanovení výše důchodu určila výpočtovým základem stěžovatele výpočtový základ určený z nejvyššího osobního vyměřovacího základu 51 206 Kč.

S odkazem na výše uvedené Nejvyšší správní soud uvádí, že žalovaná správně vyložila ustanovení § 19 odst. 1, resp. § 15 zákona č. 155/1995 Sb. Žalovaná v souladu se zákonem použila koeficient nárůstu za rok 1987, což je pro žalobce nejvýhodnější způsob výpočtu a vycházela z redukce tohoto vyměřovacího základu dle § 15 zákona č. 155/1995 Sb. Žalovaná postupovala zcela v souladu se zákonem, pokud stanovila výši důchodu, jak bylo výše uvedeno, přičemž Krajský soud v Hradci Králové její závěry řádně přezkoumal a neshledal žádných pochybení; věc přitom správně právně posoudil. S jeho závěry se ztotožňuje i Nejvyšší správní soud a odkazuje na ně. V námitkách týkajících se nesprávného právního posouzení tak Nejvyšší správní soud stěžovateli nemohl přisvědčit.

Ze všech výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že napadený rozsudek netrpí vadami podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a kasační stížnost proto v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl jako nedůvodnou.

Stěžovatel neměl ve věci úspěch, správní orgán ze zákona nemá právo na náhradu nákladů řízení, Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s ust. § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. prosince 2011

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu